

Imogen
Clark

Laiškai iš
praeities

Kai tenka rinktis:
ištikimybė šeimai ar tiesai

Romanas

TYTO ALBA

Imogen
Clark
Laiškai iš
praeities

R o m a n a s

Iš anglų kalbos vertė

Ema Bernotaitė

VILNIUS 2021

Imogen CLARK
POSTCARDS FROM A STRANGER
Lake Union, Seattle, 2018

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Text copyright © 2017, 2018 by Imogen Clark

All rights reserved.

Published by Lake Union, Seattle

Previously self-published in Great Britain in 2017

This edition is made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com, in collaboration with Synopsis Literary Agency.

© Ema Bernotaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2021

© „Tyto alba“, 2021

ISBN 978-609-466-548-6

PROLOGAS

1987 m.

Laiškai dunksteli ant kilimėlio šalia durų.

Jis išgirsta, ausys pripratusios ilgus mėnesius atidžiai klausytis. Reikėtų nueiti ir pasiimti paštą, peržiūrėti, atplėšti. Tačiau kiaušinis jau beveik iškepęs. Jeigu dabar nukels nuo ugnies, baltymas liks kiek tąsus. Jeigu paliks kepti – trynys sukietės ir maloniai akimirka persmeigti jį šakute bus sugadinta.

Pasiklauso, tačiau vaikų neišgirsta. Matyt, jie viršuje. Paštas palauks akimirką kitą. Negali žinoti, gal šiandien jokio atvirlaiškio nebus. Juk atneša juos ne kiekvieną rytą.

Jis vėl sutelkia dėmesį į kiaušinį, stebi, kaip kraštai ima skrusti, apgaubdami gabalėlį žuvies. Tiksliai nutaikytą akimirką jis perkelia jį ant paruoštos lėkštės. Tada nueina atsinešti pašto.

Dukra stovi koridoriuje, sauskelnės vos laikosi ant smulkučių trimetės klubų. Rankoje ji laiko atvirlaiškį.

– Tėti, – sako jį pamačiusi, o jos dailus veidelis nušvinta. – Pažiūrėk, ką atnešė paštininkas. – Ji parodo jam atviruką. Jame pavaizduota šimpanzė, švelniai glėbyje laikanti mažylį. – Kas čia parašyta? – klausia, dėdama atvirlaiškį į jo ištiestą ranką.

Jis apverčia atviruką, bet jau žino, kas bus parašyta toje vienintelėje eilutėje. Visada parašyta tas pats. Neleidžia sau pažvelgti į užrašą.

– Jau esu tau sakęs, – ištaria griežtai, nekreipdamas dėmesio į jos klausimą. – Tau negalima liesti pašto, Kara, jis tėčiui.

Surinkęs likusius laiškus paslepia atvirlaiškį tarp kitų vokų.

– O dabar eik ir pasakyk broliui, kad pusryčiai paruošti.

Jis stebi, kaip mažoji nupėdina koridoriumi tolyn, ir mintyse pasižada neleisti, kad taip vėl nutiktų.

PIRMAS SKYRIUS

Kara, 2017

– Nebegaliu pati viena daugiau tuo rūpintis!
Į telefono ragelį šaukte šaukiu. Šaukti visai neketinau. Tiesiog išsprūdo.

– Man reikia pagalbos, – sakau jau ramiau.

Ranka uždengiu ragelį, kad nesigirdėtų.

– Tėti! – maldauju. – Liaukis triukšmavęs.

Tėtis pažvelgia į mane šiek tiek smalsiai, tačiau nesiliauja. Metalinio šaukšto bilsnojimas į medinį stalą ir toliau žeidžia jautrias mano nervų galūnes. Prisimenu rūpybos komandos duotą patarimą ir dar kartą giliai įkvepiu.

– Prašau! – priduriu ir vargais negalais išspaudžiu šypseną.

Atitraukusi ranką tęsiu pokalbį su broliu.

– Ar tu girdi? – klausiu, nors veikiausiai tą girdi pusė šalies. – Čia tėtis beldžia šaukštu į stalą. Jau pusantros valandos. Nesiliauja, neatiduoda man šaukšto. Aš kalbu rimtai, Maiklai. Nežinau, kiek ilgai tai ištersiu.

Jaučiu, kaip po vokais tvenkiasi ašaros, bet nenoriu, kad tē-

tis pamatyti, kokia esu nusiminusi, todėl stipriai suspaudžiu lūpas ir giliai įkvepiu pro nosį.

– Pabūk čia, tėti, – sakau kaip įmanydama ramiau. – Kalbuosi su Maiklu. Po minutėlės grįšiu.

Apžvelgiu kambarį, ar kur nepaliktas peilis ar koks kitas daiktas, kuriuo tėtis galėtų susižeisti, švelniai patapšnoju jam per riebaluotą viršugalvį ir išeinu į koridorį, palikdama duris šiek tiek pravertas. Beldimas nesiliauja.

– Aš suprantu, kad tau sunku, Kara, – sako Maiklas, saugiai įsitaisęs savo biure už šimtų kilometrų. – Padėčiau tau labiau, jei tik galėčiau, bet juk žinai, kaip yra...

Jo balsas užlūžta, tačiau tone negirdžiu nė menkiausios užuominos į kaltės jausmą.

– Žinau, – atšaunu jam. – Ir neprašau tavo pagalbos kasdieniuose reikaluose. Bet aš nebegaliu toliau viskuo rūpintis viena. Jaučiuosi visiškai išsekusi, Maiklai. O jam darosi vis blogiau. Kartais man sukyla toks stiprus pyktis tėčiui, kad bijau galinti...

Nutyly, kol dar garsiai neištariau, ką galėčiau padaryti, ir leidžiu nutylimiems žodžiams grėsmingai pakibti virš mudviejų. Maiklas nieko neatsako.

– Mums reikia slaugytojos, – kalbu toliau. – Žmogaus, kuris mokėsi rūpintis tokiais žmonėmis kaip tėtis. Jam nebūtina pas mus apsigyventi (bent jau kol kas), bet reikia, kad dienos metu čia būtų tas žmogus ir aš galėčiau dirbti, nuvažiuoti į parduotuvę ir, na, eiti į tualetą nesijaudindama, kad tėtis atsikels, kol manęs nėra. Tėtis išgali už tai susimokėti. Nėra jokios prasmės jam tausoti tai, ką mes paveldėsime. Aš mieliau surasčiau žmogų, kuris galėtų juo pasirūpinti. Kad pasirūpinta būtų tinkamai.

Ragelyje jokio garso ir aš svarstau, ar pokalbis nutrūko.

– Maiklai?! Maiklai?! Ar tu dar klausaisi?

– Taip, – jo balsas skamba šaltai. – Gerai, – galiausiai ištaria. – Tu geriau žinai. Jeigu pati tikrai negali susitvarkyti, o slaugytoja – geriausia išeitis, tai pirmyn. Kaip ketini jos ieškoti? – pasiteirauja.

– Mieste yra agentūra, – paaiškinu. – Ją labai rekomenduoja.

Nepasakau, kad rekomendacijas radau tviteryje, o jas pateikė kažkoks Adamo pažįstamas, kurio nepažįstu. Dabar, kai sulaukiau Maiklo pritarimo, reikės pasidomėti labiau.

– Paskambinsiu ir susitarsiu dėl susitikimo, – sakau.

Kitame ryšio gale girdžiu prislopintą pokalbį. Maiklas jau nebe vienas ir suprantu, kad daugiau dėmesio iš jo nebesulauksiu.

– Turiu eiti, – sako jis neatpažįstamu telefoniniu balsu. – O tu imkis spręsti tą reikalą ir duok žinoti, kaip sekasi.

Pasakė taip, lyg su koku pasipūtusiu klientu kalbėtų apie akcijų perleidimą, o ne su savo seserimi apie sunkiai sergantį tėvą. Kai jau ketinu padėti ragelį, išgirstu jį šnibždant:

– Laikykis, Ka. Tau puikiai sekasi.

Ragelyje įsivyrąja tylą.

Stoviu koridoriuje, giliai kvėpuodama, mėgindama tvarkingai susidėlioti mintis, nepaisydama iš virtuvės sklindančio triukšmo. Tėtis jau nebebilsnoja šaukštu. Dabar kažką dainuoja. Įsiklausau atidžiau ir išgirstu pirmąją mokykloje išmoktos giesmės eilutę.

– O kai šventieji... įžygiuoja...

Jo balsas aiškus, tarsi apsiniaukęs protas būtų nusigiedrijęs, kad jis galėtų prisiminti melodiją. Žodžių visgi prisiminti nepavyksta.

– Kara! – sušunka jis. – Kara!

Bandau pati sugiedoti giesmę nuo pradžių, svarstydamą, ar

pavyks, bet prisimenu ne daugiau už tėtį, kaip ten toliau, mano galvoj tuščia. Na, juk Alzheimeris gali būti paveldimas. Dievai žino, kas tada pasirūpins manimi.

Tėtis vėl pradeda giesmę nuo pradžių:

– O kai šventieji... įžygiuoja...

Tada nepermaldaujamą ritmą į stalą ima mušti šaukštu, nepataikydamas su žodžiais, be jokios tvarkos, kaip naujokai, nepataikantys į koją su savo būriu. Pažvelgiu į laikrodį. Jau visai netrukus Socialinės rūpybos skyriaus darbuotojai atvažiuos ir išsiveš tėtį į dienos centrą. Iki to laiko man reikia tvardytis ir išlikti ramiai. Negaliu iš tiesų kaltinti Maiklo. Jis pabėgo. Jis dabar gyvena Londone ir negali viską metęs lėkti čia vos tik kokiai bėdai ištikus. Būtų gražu, jeigu bent kartais aplankytu, tačiau Maiklas priėmė sprendimą palikti tėtį man. Tikriausiai galima jį suprasti; juk aš pati likau čia su viskuo tvarkytis. Bet visai kaip anai mažai mergaitei man vis dar reikia vyresniojo brolio palaikymo. Man baisu ko nors imtis pačiai vienai, priimti nelengvus sprendimus, bet kaip tik tai ir teks padaryti. Žinau, Maiklas jau seniai liovėsi jaudintis dėl to, kas nutiko tėčiui.

Pasigirsta beldimas į duris, beldžia stipriai, lyg dažnas svečias.

– Tėti, atvažiavo Brajanas pasiimti tavęs į „Liepas“, – šūkteliu tikėdamasi, kad Brajanas neišgirs palengvėjimo mano balse. – Galbūt jis prisimena tolesnius „O kai šventieji...“ žodžius? – priduriu. Melodija vis dar įkyriai skamba mano galvoje.

Atidariusi duris randu už jų stovintį Brajaną: jis žemas ir drūtas, rankos it lopetos, o balsas šiurkštus, lyg švitrinis popierius.

– Užeikite, – pakviečiu. – Mes jau beveik pasirengę. Tiesa, tėti...

Praveriu virtuvės duris ir randu tėtį prie kriauklės, pilantį

pieną iš pilno butelio tiesiai ant grindų. Aplinkui primėtyta arbatos pakelių, jie atrodo tarsi nukritę lapai. Tėtis šypsosi man lyg dvimetis, nutapęs naują paveikslą.

– Arbata, – sako jis.

– Ak, tėti! – atsidūstu žvelgdama į prišnerkštą virtuvę.

Mėginu įvertinti, kur išsitaškė pienas, kad nepatekėtų ten, kur negalėčiau išvalyti. Kai buvo padaręs tai pastarąjį kartą, prirėkė ilgų savaičių, kol atsikračiau dvoko.

– Brajanas išvirs tau puodelį arbatos, kai nuvažiuosite į „Liepas“, – sakau šypsodamasi pro sukąstus dantis. – O dabar eime. Neverskime jo laukti.

Paimu tėčio ranką ir spusteliu. Jis neatsako. Seka paskui mane, taškydamas į šalis papiltą pieną, o prie durų į savo globą jį perima Brajanas.

– Nagi, Džo, eime, – sugergždžia jis. – Važiuokime. Patricia jau autobusiuke. Šįryt ji gan žvitri. Gal ir tu pralinksmėsi.

Vypteliu Brajanui. Negaliu patikėti jo žodžiais, bet jis tik mirteli man. Matyt, tinka viskas, kas padeda išgyventi dieną.

Autobusiukui nuvažiavus, pasiimu šluostę ir pradedu valyti pieno ežerą.

* * *

Lauke link namo eina nepažįstamoji. Gatvė atrodo gražiai, nusprendžia ji; pasiturinti, bet nesipuikuojanti. Kelis kartus patikrino adresą ir įsiminė kelią nuo autobusų stotelės, kad nereikėtų klausti praeivių. Negerai būtų į save atkreipti dėmesį. Čia nedidelis miestelis ir kaipgi ji gali būti tikra, kas ką pažįsta.

Moteris pamažu žingsniuoja šaligatviu, slapčiomis žvilg-

čiodama į namus. Trečias, penktas, septintas... širdis smarkiai daužosi krūtinėje ir ji įtraukia pilnus plaučius oro, kad tik išsilaikytų tiesi.

Pasiekusi gretimą namą atsega rankinę ir apsimeta kažko ieškanti. Apsidairo iš po skrybėlės krašto. Iš čia ji puikiai mato namą: trijų aukštų karalienės Viktorijos stiliaus pastatą su nosinaitės didumo kiemu priešais ir statinių tvora. Ar atitinka jos pačios galvoje saugomą versiją tos vietos, kurioje jie tiek metų gyveno? Langai murzini, pastebi ji, po lietvamzdžiais daugybė prikritusių lapų, tačiau užuolaidos tvarkingos. Akmeninė vaza prie paradinių durų buvo prisodinta vasarinių gėlių, bet dabar augalai nurudę, ankstyvos šalnos palikusios vien stagarus. Vis dėlto kažkam rūpėjo juos pasodinti, mąsto ji.

Dabar, būdama čia, jaučiasi kiek drąsiau. Ką ji darys, jeigu kas nors pažvelgs pro viršutinio aukšto langą? Nusišypsos, pamos ranka?

Į gatvę įsuka autobusiukas, artėdamas ima stabdyti. Nuleidusi galvą ji nueina šalin. Jis sustoja čia pat, už jos, ir ji girdi, kaip atsidaro durys ir išlipa vairuotojas. Kažką pasakęs keleiviams jis nueina keliuku prie namo ir stipriai pabeldžia į paradines duris.

Perėjusi gatvę ji patraukia ten, iš kur atėjusi.

ANTRAS SKYRIUS

Slaugytoja iš agentūros turėtų atvykti antrą valandą po pietų, bet labiau pasiruošusi ją priimti aš nebūsiu. Namas, kuriame mudu su tėčiu gyvename pastaruosius trisdešimt metų, didžiulis, man nelengva pačiai vienai palaikyti jame švarą, ypač dėl to, kad ši užduotis visiškai neįdomi. Namas aukštomis lubomis, išsiklaipiusiais, vėjo perpučiamais langų rėmais ir galybe užkaborių dulkėms ir vorams veistis. Nuoširdžiai kalbant, namai atrodo nevalyvi ir nemylimi. Nors dabar jau beveik nenaudojame pusės visų kambarių, bet ir tie, kuriuose gyvename, regis, slysta man iš rankų. Iš prigimties nesu tvarkinga, tačiau stengiausi, mat tėčiui taip patiko. Kai mudu su Maiklu buvome vaikai, tėtis viską prižiūrėjo gan griežtai. Iš dalies galbūt todėl, kad mamos nebuvo ir jis nenorėjo būti apkaltintas, jog netinkamai rūpinasi mumis; bet iš esmės, man regis, tvarka tiesiog buvo įrašyta į jo DNR. Tėčiui vis labiau nuo manęs tolstant, sumenko ir mano gebėjimas pasirūpinti namais. Tėtis nebepastebi dulkių ir netvarkos, o man tai irgi nekliūva, todėl viskas tiesiog puiku.

Bet aš tikrai noriu slaugytojai padaryti gerą įspūdį, todėl patraukiu kelis daiktus ir pasisukioju aplinkui su dulkių siurbliu

ir šluoste. Netgi išvalau iš vidaus langus, tačiau dabar, kai lauke šviesu, ant stiklų matau pusmėnulio formos valymo žymes. Iš virtuvės vis padvelkia sugižusiu pienu, viliuosi, kad slaugytoja prie tokių dalykų pratusi. Ant stalo pataisiusi šūsnį žurnalų vestuvių tematika dar sykį pakartuju sau, jog toji moteris ateina čia ne mano namų priežiūros įgūdžių vertinti, ir vis dėlto, iš lojalumo tėčiui, noriu, kad namai atrodytų kuo gražiau.

Ant židinio stovincio laikrodžio rodyklės artėja prie dviejų ir aš mintyse jau įsivaizduoju „Merės Popins“ sceną. Vaikystėje dievinau tą filmą. Troškau surasti stebuklingų galių turinčią auklę, kuri mane mylėtų, ir štai vėl – ieškau moters, kuri nusileistų iš dangaus su cukraus kupinu šaukštu ir viską sutvarkytų.

Reikalo dėl slaugytojos nutariu imtis tuo metu, kai tėtis bus dienos centre. Tad jeigu ji pasirodys esanti tikra nelaimėlė, jis niekada nesužinos, kad bandžiau jį įkišti nepažįstamajai. Žinau, jog darau ne tai, bet taip jaučiuosi. Iš slaptavietės tarp žurnalo lapų ištraukiu agentūros laišką. Ponia A. Partington atrodo kaip tik tokia, kokios reikia – su didžiule patirtimi ir puikomis nesenomis rekomendacijomis. Svarstau, ką reiškia A. Gal Alison? Arba Abigailė? Džiaugiuosi, kad ji ištekėjusi. Dėl to atrodo labiau patyrusi, nors suprantu, kad absurdiška taip manyti. Susizgrimbu besivilianti, jog ji vyresnė už mane, bet negaliu iki galo suvokti, kodėl.

Išmušus antrą, suskamba durų skambutis. Per matinį paradinių durų stiklą matau tamsiai apsirengusios moters siluetą. Ji be skrybėlės ir rankoje neturi skėčio, taigi veikiausiai ne Merė P. Ir vėl jausmas, kad išduodu tėtį, taip stipriai niukteli man tiesiai į paširdžius, kad net kvapą užima, ir turiu suimti save į rankas, prieš atitraukdama skląstį. Užgniaužiu kaltės jausmą giliai savyje, kur negalėčiau jo jausti. Tėtis labai pažei-

džiamas, o ši moteris visiškai nepažįstama, bet juk niekas nesako, kad privalau ją priimti. Tai tik pokalbis. Atidarau duris.

Ji atrodo įkopusi į šeštą dešimtį, taigi pirmą mano testą įveikė. Vilki tvarkingą tamsiai mėlyną gabardino lietpaltį, po pažastimi prisispaudusi priderintą odos rankinę. Žilstelėję, truputį pasigarbanoję jos plaukai trumpai ir tvarkingai pakirpti. Visiškai nepasidažiusi. Į kojas nepažvelgiu, bet esu tikra, jog avi patogius batelius.

– Sveika, – pasisveikinu ir kiek įmanydama svetingiau nusišypsau. – Esu Kara. Prašau užėti.

– Andžela Partington. Kaip laikotės? – sako ji.

Jos kalboje neįstai Jorkšyro tarmei būdingų šiurkščiai tariamų priebalsių, tad negaliu nuspėti, iš kur ji kilusi. Iš pietų – tiek tegaliu pasakyti. Ji ištiesia ranką, jos spustelėjimas tvirtas, oda vėsi ir sausa. Pajuntu, kad mano pačios delnas truputį sudrėkęs, tačiau suvaldau norą atitraukti ranką. Jaučiu, kaip jos pirštai kurį laiką liečia mano pažeistos odos nelygumus, ir jos akys vos pastebimai išsiplečia, bet, laimei, ji nieko nepasako.

– Tėčio dabar nėra namie, – priduriu, jai akimis bėgant per namo vietas, kurios matomos iš koridoriaus. – Dažniausiai jis važiuoja į dienos centrą. Ten turi kelis draugus, be to, darbuotojai randa jam veiklos. Jam gerai pakeisti aplinką, o aš turiu galimybę pasidaryti darbus. – Išsiviepiu, norėdama parodyti, koks nelengvas mano gyvenimas, ir akimirksniu sunerimstu, kad gal jai pasirodysiu neįdomi, nerūpestinga, bet ji, regis, nepastebi. – Pamaniau, gal mums geriau susitikti, kol jo čia nėra. Jis kartais truputį... – ieškau žodžio, kuriuo galėčiau nusakyti jo elgesį, nepasirodydama neištikima, – trukdo. Na, jūs juk suprantate, ką turiu galvoje? – priduriu.

– Tikrai suprantu, – sako ji linksėdama galva, kad parody-

tų, jog yra mano pusėje. – Turint omenyje jo būklę, to ir galima tikėtis. Jis, žinoma, negali to suvaldyti, bet iš tiesų ne taip lengva tvarkyti visus kitus reikalus.

Akimirksniu pajuntu, kaip nerimas ima slopti. Ji supranta, kaip aš gyvenau visą šį laiką, ir pajuntu, kad įtampa bent šiek tiek atlégsta.

– Kiekvienam iš mūsų pasitaiko sunkių akimirkų, – toliau kalba ji. – Man tikrai jų būna. Svarbiausia žinoti, kaip jas įveikti, tiesa?

Ji man plačiai nusišypso ir pamatau tarp priekinių dantų tarpelį, kurio šiuolaikinis dantų gydytojas nebūtų pražiūrėjęs. Ji atidaro svetainės duris, man nespėjus parodyti kelio. Jei tai būtų susiję su kuria nors kita mano gyvenimo sritimi, būčiau pasijutusi nejaukiai, tačiau stebėdama, kaip ji patogiai įsitaiso ant mano sofos, suvokiu, kad kaip tik šito aš ir ieškojau. Žmogaus, galinčio elgtis taip, kaip elgiasi suaugusieji, kad už viską nereikėtų būti atsakingai man vienai.

– Gal išvirti jums puodelį arbatos?

– Ne, dėkoju, – sako ji mostelėdama ranka. – Esu jos jau pilna. Verčiau papasakokite man trupučiuką apie savo tėvą ir kaip čia gyvenate.

Nė pati nepajuntu, kaip imu pasakoti jai viską: apie savo įtampą dėl nenuspėjamo tėčio elgesio, apie negebėjimą atsakinti į nuolatinis jo klausimus, apie kaltę. Man kalbant, ji linksi, lyg jau būtų visa tai girdėjusi, – taip veikiausiai ir yra. Kartkartėmis įsiterpia, pasakydama ką nors panašaus: „Jam taip nutinka, tiesa?“ arba „Ak, ir jam taip būna“, tai suteikia man pasitikėjimo, ir kuo daugiau ji supranta, tuo daugiau smulkmenų aš pasakoju, kol galiausiai jausmas, kad esu jam nelojali, nuslopsta, ir aš iškloju jai visą mūsų gyvenimą tokį, koks jis yra.

– Be to, aš dirbu namie, – priduriu, – ir todėl yra gana sudėtinga. – Linkteliu į šūsnių nuotakoms skirtų žurnalų ant kavos staliuko. – Nesirengiu tekėti, – sakau, kai jos akys nukrypsta į mano kairiąją ranką. – Užsidirbu siūdama vestuvines sukneles. Čia, namie, esu įsirengusi darbo kambarį.

Ji linkteli, tačiau neužduoda nė vieno klausimo apie mane, o tai keistai nuvilia, nors kalbėti apie save šiaip jau nemėgstu.

– Šiaip ar taip, – nieko nelaukdama tęsiu, – pasikalbėjau apie tai su savo broliu Maiklu. Dabar jis gyvena Londone ir mes ne itin dažnai jo sulaukiame. – Nepasakau jai, kodėl. Nenoriu iš anksto jos išgąsdinti. – Mudu sutarėme, kad jau tikrai atėjo laikas kreiptis į specialistus. Ir štai jūs čia.

Šiek tiek atsilošiu kėdėje ir šypsausi lyg mokinukė mokyklos direktorei – pajuntu, kaip smarkiai noriu jai patikti. Viskas būtų gerokai paprasčiau, jeigu galėčiau tiesiog pasiūlyti darbą ir baigti šį pokalbį, bet primenu sau, jog turiu įsitikinti. Kalba juk apie tėtį ir jo poreikius, o ne apie mane ir mano poreikius.

– Na, aš mielai imčiausi šio darbo, jeigu tik jūs sutinkate, – sako ji, tarsi skaitytų mano mintis. – Galiu dirbti bet kuriuo jums tinkamu metu. Taip pat ir vakarais, už sutartą atlygį, o kai pasieksime tam tikrą ribą, galėsiu persikraustyti ir būti naktimis. Žinoma, jeigu nenorėsite, kad jis vyktų į slaugos ligoninę.

Man užgniaužia gerklę. Tokie dalykiški terminai, kalbant apie tėčio gyvenimo pabaigą, it ašmenys perveria širdį, tačiau jos nuoširdus praktiškumas iš dalies ramina.

– Ak, atleiskite, – sako ji išvydusi, kad sunkiai tramdau ašaras. – Suprantu, jums sunku dėl to, bet nesijaudinkite. Jau esu tai mačiusi anksčiau. Mano darbas – padaryti, kad jums viskas būtų kaip įmanoma mažiau skausminga.

– Ačiū, – atsakau jusdama, kaip dilgsi akis. – Tiesiog... na, suprantate. – Sunkiai nurijusi seiles, grįžtu prie praktinių klausimų, nustumdama šalin savo skausmą. – Kai prieš penkerius metus jam buvo diagnozuota ankstyva Alzheimerio ligos stadija, jis laikėsi visai nebloginai; tiesiog kartais būdavo šiek tiek sutrikęs. Bet dabar, regis, jam gana sparčiai blogėja. Jau nebesaugu palikti jį namuose vieną. Jis labai greitai susipainioja, o tada nusimena. Nėra linkęs į agresiją, bet visko gali pasitaikyti.

Staiga išsigąstu, jog mano nuoširdumas ją atbaidys, ir suprantu, kaip smarkiai noriu, kad ji pasiliktu.

– Juk tai ne bėda, tiesa? – greitai priduriu. – Nedažnai taip nutinka, turiu galvoje agresiją. Iš tiesų tai visai retai. Gal kokią kartą per mėnesį ar panašiai. Be to, niekada nėra man sudavęs. Dažniau mėto daiktus. Tai sukelia frustraciją, ir tiek.

Slaugytoja linkteli, lyg puikiai supratusi, ką noriu pasakyti.

– Viskas gerai, – sako ji. – Taip pasitaiko dažnai. Gali šiek tiek gąsdinti, bet svarbiausia žinoti, kokių priemonių imtis. Iš rekomendacijų pamatysite, kad turiu daug patirties slaugyti Alzheimerio liga sergančius ligonius. Suprantu, kaip sunku jums. Patikėti rūpinimąsi mylimu žmogumi nepažįstamajam yra nelengva, tačiau tikėkimės, kad neilgai būsiu svetima.

Nors tai skamba kaip gerai surepetuota kalba, tą akimirką nusprendžiu ją samdyti.

– Ar norėtumėte, kad aprodyčiau jums namus? – klausiu jos. – Bijau, kad čia šiočia tokia netvarka. Man visko pasidarė mažumėlę per daug. – Atsiprašydama nusišypsau, bet ji numoja ranka į mano baimes. Su kiekviena minute ji man vis labiau patinka. – Tėčio kambarys vis dar viršuje, – pasakoju toliau. – Bet yra kambarys ir čia, kurį galėsime naudoti, kai jis nebegalės užlipti laiptais. Jau esame padarę įvairių pakeitimų, įrengėme

turėklus – laiptų, vonios kambaryje ir kitur. Galite apsidairyti, o jeigu nutarsite, kad jums tinka, – bus galima surengti ir susitikimą su tėčiu.

Ji žiūri į mane su malonia plačia šypsena.

– Būtų puiku, – atsako.

TREČIAS SKYRIUS

Ene, 1969

Enė sapnuoja, kad pabėga į Pajūrio Frintoną. Ji niekada nėra buvusi tame madingame nedideliame miestelyje prie jūros, bet kartą mama gavo iš ten atvirlaiškį ir Enei patiko vaizdas. Kelias savaites atvirlaiškis išdidžiai puikavosi ant židinio atbrailos geriausiame kambaryje ir Enė spoksodavo į jį visą savo laisvą laiką, pranykdavo tarp medinių paplūdimio namelių, eile išsirikiavusių ant kranto. Jos mėgstamiausias buvo nudažytas švelniai žalia pistacijų spalva. Ji įsivaizduodavo viduje mažytę lovelę su pūkine rožinio atlaso antklode, supamuoju arkliuku ir dryžuotomis paplūdimio užuolaidomis, kurias galima užsitraukti nuo viso pasaulio. Tobuli jos namai.

Atvirlaiškis tvarkingai stovėjo atremtas į kariatos pavidalo laikrodį, kol vieną dieną per kažkokį kivirčą tėvas čiupo jį ir perplėšė dailiai į keturias dalis. Enė norėjo jį sulaikyti, papasakoti apie mažąją lovelę ir supamąjį arkliuką, bet paprasčiau buvo tiesiog leisti suplėšyti. Ji jau pamažu mokėsi, kad jos svajonės dažnai būna sudraskomos ir savo gyvenimą baigia šiukšliadėžėje.

Kai papasakojo savo vyresnei seseriai Ursulai, jog nori pabėgti, ši tik nusijuokė. Kaip ji galėtų pabėgti? Juk nėra kur eiti. Enė atšovė jai papasakodama apie savo trobelę Pajūrio Frintone. Vieną akimirką Ursula atrodė sutrikusi: ar gali būti, kad kažkur yra saugi vieta, apie kurią žino tik Enė? Tada vėl pasiжуokė, nes buvo vyresnė, todėl viską žinojo, ir Enė apsiraudojo iš pykčio ir nevilties. Daugiau ji niekada neužsiminė apie Frintoną, paslėpė jį giliai atmintyje, kad galėtų ten atsidurti tais ypatingais atvejais, kai pasidaro itin sunku.

Be abejo, Enė vis tiek negalėtų pabėgti. Juk jai dar tik dešimt. Tai kvaila svajonė. Ursula, būdama trylikos, turi daugiau galimybių, bet neatrodo, kad trokštų pabėgti taip kaip Enė. Kai pasidaro sunku, išeina į savo kambarį ir piešia ten tol, kol vėl tampa saugu nusileisti. Vėliau Enė ėmė suprasti, kad tai ir yra Ursulos pabėgimas – menas. O Enei teko pasikliauti savo protu, kad ištruktų. Vis dėlto ėmė pastebėti, jog protas – netikras draugas, kartais jis būna jos pusėje, bet dažniau nuveda į akla-gatvius ir visokias pavojingas vietas, kuriose geriau nebūti.

O dabar Enė įsitaisiusi savo šeimos namuose Rytų Londo-ne, virtuvėje skuta bulves vakarienei. Skutiklis atšipęs, nuo ran-kenos atplyšusi guma trukdo, krūva bulvių, kurias dar reikia nuskusti, atrodo, ne mažėja, o auga, tarsi kas pridėtų į ją bulvių, kol ji nemato. Enė įmerkia ranką į šaltą drumzliną vandenį ir bando sugauti bulvę, slystančią palei dubens kraštą, pagaliau ją sugauna ir triumfuodama iškelia. Apžiūri, ar neakiuota ir ne-pažaliavusi, bet ši bulvė be priekaištų. Braukdama skutikliu per bulvę ji išgirsta trinktelint paradines duris. Žvilgteli į laikrodį, kabantį ant virtuvės sienos. Dar tik pusė penkių. Tėtis ankstyvas. Nuleidusi galvą ima skusti sparčiau. Girdi, kaip jis vaikš-to po namus, numeta raktus į dubenį ant staliuko koridoriuje,

pasikabina palta, atidaro duris į svetainę. Ji žino, kad dabar jis užeis į virtuvę. Skuta dar greičiau, nulupa gerokai daugiau nei vien odelę ir supranta, kad dėl to tuoj pat pateks į bėdą.

Atsidaro durys – ir štai jis, jos tėvas: neaukštas, tvirtas vyras tankiais smėlio spalvos plaukais, kurie tvirtomis bangomis guli ant galvos, sutepti jiems sutramdyti skirta *Brylcreem* želė. Viskas, kas susiję su juo, labai solidu.

– Sveika, brangioji, – pasisveikina jis. – Kas vakarienei?

Iš pirmų jo ištartų žodžių Enė supranta, kad kurį laiką viskas bus gerai. Leidžia sau mažumėlę atsipalaiduoti, bet slapčia žvilgteli į jį, norėdama pasitikrinti. Jis tvirtai stovi tarpduryje, o plati šypsena parodo nuo tabako pageltusius dantis.

– Kiaušiniai su bulvėmis, tėti, – sako ji. – Kaip tik jas skutu.

– Gera mergaitė, – pagiria jis.

Jai malonu tai girdėti. Nepaisydama nieko, trokšta jo pagyrų.

– Kur mama? – klausia jis nė kiek nesuiržęs, ir ji nurimsta dar labiau.

– Dar negrižo iš darbo, – paaiškina Enė. – O Ursula išėjo į parduotuvę nupirkti daugiau kiaušinių.

– Gera mergaitė, – pakartoja jis. – Būk gerutė, išvirk tėveliui puodelį arbatos.

Eidamas iš virtuvės jis atsilaisvina kaklaraištį, pažymėdamas vienos savo dienos dalies pabaigą. Linktelėjusi ji atsargiai pasideda į šoną skutiklį, norėdama tučtuojau pripilti į virdulį vandens. Drumzlinas vanduo aptaško jos palaidinę, palikdamas rudas dėmes ant mėlynos medžiagos. Ji sulauko kvapą, bet jis jau nusisuko eiti ir nemato jos padarytos netvarkos. Išsigandęs jos protas ieško, kaip išplauti dėmę, kol vanduo iki galo nepersisunkė. Kai neš jam arbatą, užsivilkęs megztinį. Jis nepastebės. Pripylusi virdulį pastato ant viryklės, kiek pasiga-

lynėjusi su jo svoriu. Atsargiai uždegusi po juo ugnį, vėl išgirsta trinktelint duris. Grįžo Ursula.

– Tas apgailėtinas senas krienas parduotuvėje ant kampo vėl bandė man parduoti įdaužtus kiaušinius. Tikriausiai manė, kad nepastebėsiu! – šaukia ji eidama link virtuvės. – Bet aš jį perkandau. „Gal aš ir jauna, – išrėžiau jam, – bet nekvaila. Paimsiu pustuzinį pačių geriausių jūsų kiaušinių. Bent jau neįdužusių.“ Ką – negi jis manė, kad aš vakar gimusi...

– Tėtis namie, – sako Enė, nutraukdama jos tiradą, leisdamą suprasti, kad kalbėtų tyliau, ir Ursula reaguoja akimirksniu. Ji padeda kiaušinius ir kelias smulkias monetas ant stalo. – Visai neblogai nusiteikęs, – priduria Enė.

Ursula gūžteli pečiais, lyg jai nė motais būtų tėčio nuotaika, bet Enė pastebi, kaip vilkdamasi paltą ir kabindama jį ant durų kabliuko ji vos pastebimai krūpteli.

– Ar vis dar skauda? – paklausia ji tyliai.

Ursula dėbteli į ją ir Enė jaučiasi prisivirusi dar daugiau košės, bet tada sesers veidas kiek sušvelnėja.

– Nėra taip blogai, – sako ji. – Šiek tiek peršti.

– Kaip manai, gal reikėtų pasakyti mamai? Juk gali būti lūžę?

Rūškana išraiška Ursulos veide pasirodo taip pat greitai, kaip buvo išnykusi.

– Lyg iš to būtų kokios naudos, – spjaute spjauna žodžius, o šie lekia iš burnos lyg įkaitę riebalai iš keptuvės. – Pasveiksiu, – tęsia jau kiek švelnesniu balsu. – Tiesiog kartais paskauda, jeigu nepatogiai suimu. Sugis. Tiesiog reikia laiko.

– Galėtume pasakyti kam nors mokykloje, – neatstoja Enė. – Ponia Viljams sako, kad jeigu tik mums kas nors kelia nerimą, visada galime su ja pasikalbėti.

– Tai tik pradinėj mokykloj. Kai paaugi, viskas pasikeičia. Niekam neberūpi. Visi turi savų bėdų. Nesijaudink, Ene. Užgis. Juk visada užgyja. Svarbiausia nesipainioti jam po kojų. O dabar tu baik skusti bulves, aš padengsiu stalą.

– Jis nori puodelio arbatos, – sako Enė.

Ursulos veidas vėl apsiniaukia ir vieną siaubo kupiną akimirką Enė pagalvoja, kad ji tuoj pratrūks, bet tada ji, regis, apsigalvoja.

– Aš paruošiu, – pasisiūlo pro sukąstus dantis.

Enė iš dubens išžvejoja pusiau nuskustą bulvę ir vienodais tvirtais judesiais vėl ima ją skusti, nuleidusi galvą.

*– Tu juk supranti, Kara, kad kai pasakysiu tau tai,
ką tu manai norinti sužinoti, bus viskas. Niekaip
nebegalėsi to nežinoti, kad ir kaip smarkiai norėtum.
Ar tikrai esi tam pasirengusi?*

© Karen Ross
Photography 2017

IMOGEN CLARK (Imodžena Klark) – diplomuota teisininkė, šiuo metu gyvena Jorkšyre su vyru ir vaikais. Darbą komercinės teisės srityje iškeitė į motinystę ir atrado antrąją meilę – knygas. Baigusi literatūros studijas ėmė kurti romanus, sulaukiančius didelės sėkmės. „Laiškai iš praeities“ – pirmas autorės romanas lietuvių kalba.

Karai vos per trisdešimt ir ji siuva nuotakoms vestuvinės suknelės. Deja, jos pačios gyvenimas nėra iš tolo neprimena pakilios šventės: tėvas serga Alzheimeriu ir Kara vienintelė gali juo pasirūpinti; motina mirė, kai jai buvo dveji, o vyresnysis brolis Maiklas paliko namus vos baigęs mokyklą. Tėvo ir brolio nesutarimai net po daugelio metų temdo santykius, todėl visa pagalba, kurios Kara pagaliau sulaukia iš brolio, – sutikimas nusamdyti tėvui slaugytoją.

Atradusi laiko Kara užlipa į palėpę, į kurią vaikystėje tėvas griežtai drausdavo eiti. Tarp daugybės senų daiktų ji randa dulkėtą dėžę, o joje – šūsnį atvirlaiškių iš įvairiausių pasaulio kampelių... Kas ir kodėl penkiolika metų juos siuntė? Ar tai dėl jų buvo draudžiama įžengti į palėpę? Kara negali liautis apie tai galvojusi. Tačiau ko griebtis, jei vienintelis žmogus, galintis ką nors papasakoti, nebeatsimena net savo paties vardo? Kara supranta – lengva nebus, bet šįkart ji nepasiduos.

„Laiškai iš praeities“ – intriguojanti istorija apie šeimą gaubiančias paslaptis ir apie tai, kiek daug galime pasiekti pasikliaudami nuojauta. I. Clark šiame romane nesiuola lengvų išeičių, tačiau palieka gerų permainų viltį.

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt